

Spor Yapan ve Yapmayan Bayanların Sosyo-Ekonomik Seviyelerinin Araştırılması

Hamdi PEPE*

Emin KURU*

*G.Ü. Beden Eğit. Spor.Y.O

ÖZET

Araştırmanın amacı Türkiye’de spor yapan ve yapmayan bayanların sosyo-ekonomik durumlarının spora katılıma etkisini belirlemektir.

Araştırmaya Konya İlinden, 1999-2000 sezonu lisans vizesini yaptırmış 200 sporcu bayan ile, yine aynı Konya ilinden 200 spor yapmayan bayanlar katıldılar. Araştırmaya katılan deneklere 23 sorudan oluşan bir anket uygulandı.

Elde edilen verilerin değerlendirmesinde frekans ve yüzde dağılımları hesaplanarak farklılıkları Ki-Kare tekniği ile test edildi. Sonuç olarak spor yapan ve yapmayan bayanların sosyo-ekonomik yönden farklılık gösterdiği, bu yapının kişilerin yaşam şekillerini ve spora katılım düzeyini de etkilediği görülmüştür.

Anahtar Kelime: Bayan sporcu, Sosyo-ekonomik yapı

ABSTRACT

The aim of the study is to determine the effects of socio-economic situation of the women who go in for sports on their participation in sports. 200 sports women who countersigned their visas in 1999-2000 and women who do not go in far sports from the provincial capital of Konya were taken as the subjects of the study. The subjects filled in a questionnaire of 23 questions.

In order to evaluate the data, the frequencies and the percentages were determined, and the difference was tested via chi-square scale. As a result, it was found that the women who go in far sports and who do not differ socio-economically. It was also determined that the socio-economic structure affects the life style of people and their participation in sports.

Key word: Sports women, Socio-economic levels

GİRİŞ

Günümüzde kişilerin sahip olduğu sosyo-ekonomik yapı, yaşam tarzlarını büyük ölçüde etkilemekte ve toplum içinde sosyal statüsüne belirlemektedir.

Sosyal yapıyı oluşturan ana kitle nüfustur. Nüfus olmadan bir sosyal yapıdan bahsetmek mümkün değildir. Nüfusun mutlak miktarı, cinsiyete göre dağılımı ve artış hızı, şehirli veya köylü olma özelliği, meslekteki mevki bakımından durumu, iktisadi faaliyet kollarına göre dağılımı, yaş guruplarına göre dağılımı, eğitim seviyesi ve ekonomik durumları yanında bu nüfusun üzerinde yaşadığı insanlar tarafından işlenmiş ve değerlendirilmiş fiziki ve coğrafi çevre gibi unsurlar, bir yerin sosyo-ekonomik yapısı hakkında bilgi vermektedir.⁵

Sosyal yapıya daha geniş açıdan bakıldığında toplum, beşeri varlıklar tarafından oluşan, değiştirilen ve değiştirilmesine rağmen devam ettirilen insanlar arası ilişkiler organizasyonudur. Sosyal yapı toplumun hem tamamen bir grup olarak, hem de tali grupları bakımından karakteristik vasıflarıyla grupların birbirleri ile ilişkilerini ve bu ilişkileri düzenleyen organizasyon tiplerini ve bunlarla ilgili olarak ortaya çıkan grup hayatının fiziki çevre şartları ile de tesir ilişkilerini gösteren şekillenmeleri ifade eder⁶.

Her sosyal yapının kendine ait bir sosyal çevresi vardır. Sosyal yapılar kendi sosyal çevresinin sınırları ile birbirinden ayrılırlar.⁴ Bununla birlikte her toplum fertleri için sosyal karakter taşıyan bir iç çevre temin eder. Bu iç çevre örflerden, adetlerden, müesseselerden meydana gelmektedir. Bu çevre o cemiyetin manevi kültürü olarak vasıflandırılmaktadır⁷.

Toplumda kişiler sosyal yapıyı oluşturan sosyo-ekonomik unsurlar doğrultusunda sosyal statüsünü belirlemekte ve yaşamlarına yön verebilmektedir.

Bu durum gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerde daha belirgin bir şekilde görülmektedir. Çünkü bu ülkelerde belli bir toplumsal yaşam standardı

oluşturulamamıştır. Bu yüzden sosyo-ekonomik yönden refah içinde olan kişiler toplumun genelinden daha üst seviyede bir yaşam standardına sahiptirler

Sahip olunan, nitekim sosyo-ekonomik ve kültürel düzey, farklı cinslerin değişik sporlara katılımını etkilediği gibi hemcinsler arasında da spora katılımı etkilemekte, sosyal tabakalaşmalar oluşturmaktadır. Nitekim özgül sınıflar gereksinimlerden, normlardan, davranış modellerinden ve imkanlardan ortaya çıkmaktadır. Spor farklı toplum üyeleri üzerinde farklı bir çekim gücü uyandırmaktadır. Spora toplumumuzda değişik sosyal sınıflardan insanların katıldığı ve genelde de sosyo-ekonomik yönden orta tabakaya sahip kişilerin yaptığı belirtilmektedir.¹⁰

Bu çalışma Türkiye’de spor yapan ve spor yapmayan bayanların sosyo-ekonomik yapısının belirlenip, hemcinsler üzerinde, bu yapının spora katılmaya etkisinin olup olmadığının ortaya konması amaçlanmıştır.

MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmanın evreni 16-30 yaşlarında Konya il merkezinde farklı semtlerde ikamet eden bayan gruptur. Bu evren farklı branşlarda halen aktif spor yapanlar ile aynı semtlerde ikamet eden hiç spor yapmamış alt evrenden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini Karatay, Selçuklu, Meram semtlerinde ikamet eden 400 aktif sporcu ile aynı semtlerde ikamet eden hiç spor yapmamış toplam 800 kişilik bayandır. Aktif spor yapan gurup 15 masa tenisi, 20 tenis, 30 judo, 40 voleybol, 5 Badminton, 5 Halter’ ci den oluşmuştur.

Spor yapmayanlar ise, Karatay, Selçuklu semtlerinden 67 ve Meram semt tinden de 66, hiç spor yapmadıklarını beyan eden seçkisiz yolla alınmış bayanlardır. Bu çalışmada spor yapan ve yapmayan bayanların sosyo-ekonomik düzeyi belirleyen anket geliştirilmiş, uzman görüşler alınıp anlaşılabilirliği deneme uygulamaları ile test edilmiştir.

İstatistik işlemler SPSS 8.0 for windows paket programı ile yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesi ise tüm maddeler için spor yapan ve yapmayan bayanların frekans ve yüzde dağılımı hesaplanmış farklılıklarını test etmek için de Ki-Kare tekniği kullanılmış ve anlamlılık hesaplanmıştır. Tabloların yorumları Ki-Kare frekansı ve yüzde dağılımlarından hareketle yorumlanmıştır.

BULGULAR

Araştırma sonuçları ile elde edilen bulgular aşağıdaki tablolarda özetlenerek verilmiştir.

Tablo: 1. Araştırmaya Katılanların Yaş Durumu ve Dağılımı

Değişkenler	Spor Yapanlar		Spor Yapmayanlar	
	f	%	f	%
16-18 yaş arası	82	41	46	23
19-21 yaş arası	84	42	95	47.5
22-24 yaş arası	28	14	37	18.5
25-30 yaş arası	6	3	22	11
Toplam	200	100	200	100

$X^2= 27,92$ $p= 0,000$

Araştırmaya 200 spor yapan ve 200 spor yapmayan bayan katılmıştır. Araştırmaya katılan spor yapan bayanların %83 lük bölümün 16 ve 21 yaşları arasında olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar, spor yapan bayanların yaşlarının 16-21 sınırları içerisinde yoğunlaştığı, 24 yaştan itibaren de anlamlı bir azalmanın olduğu görülmüştür. Spor yapmayan bayanların yaş dağılımı spor yapan bayanlara benzemekle birlikte, yaş dağılımları arasında anlamlı ilişki görülmüştür. Sporda yoğunlaşma yaşının 16-21 yaş arasında olduğu tespit edilmiştir. (Mamak, 2000) yaptığı araştırmada sporda yoğunlaşma yaşının 15-17 yaş arasında olduğunu tespit etmiş bu sonuçlar araştırmaya bulgularıyla paralellik göstermiştir⁸

Tablo: 2. Araştırmaya Katılanların Medeni Hal Durumu ve Dağılımı

Değişkenler	Spor Yapanlar		Spor Yapmayanlar	
	f	%	f	%
Bekar	184	92	164	82
Evli	16	8	29	14.5
Dul	-	-	7	3.5
Toplam	200	100	200	100

$X^2= 11,90$ $p= 0,003$

Araştırmaya katılan spor yapan ve yapmayan bayanların spor yapanların % 92 yapmayanların % 82'sinin bekar olduğu görülmüştür. Spor yapma ile medeni hal arasında ($P<0.05$) manidarlık düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur. Spor yapan bekar bayanların yapmayan bekar bayanlara göre % 10 daha fazla olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar medeni hal durumun spor yapanlarla yapmayanlar arasında önemli bir farkın olmadığını göstermiştir. Spor yapma ve yapmama olayı sosyal statü ve eğitimle ilişkilidir, medeni hal bu durumu fazla etkilememiştir. Çünkü spor yapan bayanların %8'inin yapmayan bayanlarında %14'ünün evli olduğu tespit edilmiştir (Çamlıyer 1992) yaptığı araştırmada, spor çalışmalarına katılan bayanların %56'sının evli %36'sının bekar olduğunu tespit etmiştir.² Bu sonuçlar medeni durumun spor yapma ve yapmama etkisinin olmadığını göstermiş ve araştırma bulgularıyla paralellik göstermiştir. Bu sonuçlar bekarlığın spor yapmayı teşvik edici bir unsur, evliliğin ise spor yapmayı sınırlayıcı bir faktör olmadığını göstermiştir.

Tablo: 3. Araştırmaya Katılanların Eğitim Düzeyi ve Dağılımı

Değişkenler	Spor Yapanlar		Spor Yapmayanlar	
	f	%	f	%
İlköğretim	5	2.5	12	6
Lise ve dengi	53	26.5	72	36
Üniversite ve yükseköğretim	142	71	116	58
Toplam	200	100	200	100

$X^2=9,20$ $P= 0,02$

Spor yapan ve yapmayan bireylerin eğitim düzeyleri arasında anlamlı farklılık vardır ($P<0.005$). Spor yapanların %71'i yapmayanların %58 Üniversite ve yüksek okul eğitimine düzeyine sahiptir. Eğitim düzeyi arttıkça spora verilen önem ve yapma durumun arttığı gözlenmiştir. Çamlıyer'in yaptığı araştırmada deneklerin meslek dağılımları çok çeşitli olmasına karşı Eğitim düzeylerinin Lise ve Üniversite olması Spor yapma ile eğitimin yakından ilgili olduğunu ortaya koymuş ve araştırma bulgularıyla paralellik göstermiştir.² Eğitim düzeyi yüksek olan bireyler sporu önemli bir fizyolojik ihtiyaç olarak görmektedir.

Tablo: 4. Araştırmaya Katılanların meslek Durumları ve Dağılımı

Değişkenler	Spor Yapanlar		Spor Yapmayanlar	
	f	%	f	%
Öğrenci	175	87.5	135	67.5
Memur	12	6	13	6.5
İşçi	6	3	25	12.5
Ev hanımı	3	1.5	12	6
Esnaf zanaatkar	1	0.5	4	2
Tüccar	1	0.5	3	1.5
Çiftçi	1	0.5	2	1
Bunların dışında	1	0.5	6	3
Toplam	200	100	200	100

$$\chi^2= 29,95 \quad P= 0,000$$

Araştırmaya katılan spor yapan ve yapmayan bayanların %87.5'lik bölümün öğrenci olduğu görülmektedir. % 13'lük bölümün ise diğer meslek grupları arasında dağıldığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu her hangi bir spor aktivitesi ile uğraşmaktadır. Spor yapan ve spor yapmayanlar arasında ($P<0.05$) düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Spor yapmayan bayanların meslek dağılımları spor yapanlara benzemekle birlikte % 67.5 inin öğrenci olduğu tespit edilmiştir. (Pepe,1998) yaptığı araştırmada büyük çoğunluğunun öğrenci olduğunu tespit etmiş ve bu sonuçlar araştırmamızdaki bulgularımızla paralellik göstermiştir⁹.

Tablo: 5. Araştırmaya Katılanların Aylık Gelirleri ve Dağılımı

Değişkenler	Spor Yapanlar		Spor Yapmayanlar	
	f	%	f	%
Belirli geliri olmayanlar	73	36.5	92	46
90 Milyondan az	72	36	44	22
91-120 Milyon	20	10	12	6
121-150 Milyon	12	6	6	3
151-180 Milyon	7	3.5	7	3.5
181-210 Milyon	6	3	6	3
211-240 Milyon	1	0.5	5	2.5
241 ve üstü milyon TL.	9	4.5	28	14
Toplam	200	100	200	100

$$X^2= 25,37P= 0,001$$

Araştırmaya katılan spor yapan ve yapmayan bayanların aylık gelirleri ve dağılımına bakıldığında spor yapanların %72 si belirli gelirleri olmayanların, 90 milyondan daha az geliri olanların spor yaptıklarını, 91 milyondan daha fazla gelire sahip bireylerinden spor yapma durumu vasat bir dağılım göstermektedir. Spor yapmayan bayanlarında spor yapan bayanlara benzemekle birlikte spor yapma ile aylık gelir arasında ($P<0.05$) olarak manidarlık düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Tablo: 6. Araştırmaya Katılanların İkamet Ettikleri Yer Durumu ve Dağılımı

Değişkenler	Spor Yapanlar		Spor Yapmayanlar	
	f	%	f	%
İl merkezi	143	71.5	172	86
Toplu konut alanları	53	26.5	24	12
Gece kondu merkezi	4	2	4	2
Toplam	200	100	200	100

$$X^2= 13,59p= 0,001$$

Araştırmaya katılan spor yapan ve yapmayan bayanların ikamet edilen yer dağılımında spor yapanların %72 si, Spor yapmayanların da %86 sı il merkezi, ikamet edilen yerlerin %28 i Toplu konut alanları ile gecekondulu olduğunu görülmüştür. Spor yapmayan bayanların ikamet yerleri spor yapan bayanlara benzemekle birlikte il merkezinde yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Sporcu öğrencilerin çoğunluğunun şehir merkezinde yaşıyor olması (Altuntaş, 1995) araştırması sonuçlarıyla paralellik göstermektedir¹. Spor yapan ve spor yapmayan bayanların ikamet yerleri arasında ($P < 0.05$) anlamlı ilişki görülmüştür.

Tablo: 7. Araştırmaya katılanların Baba Mesleği ve Dağılımı

Değişkenler	Spor Yapanlar		Spor Yapmayanlar	
	f	%	f	%
Memur	95	47.5	71	35.5
işçi	41	20.5	41	20.5
Esnaf-zanaatkar	22	11	38	19
Çiftçi	21	10.5	18	9
Diğerlerini yazınız	11	5.5	16	8
Tüccar	10	5	16	8
Toplam	200	100	200	100

$$X^2 = 27,01 \quad P = 0,0$$

Spor yapan ve yapmayanların baba meslekleri arasında anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. Spor yapanların baba mesleği büyük oranda (%47,5) memur seçeneğinde yoğunlaşırken; spor yapmayanların esnaf-zanaatkar ve diğer meslek gruplarında olmaları oldukça anlamlıdır. Baba mesleğinin serbest, zanaat ya da ticaretle ilgili olması büyük ölçüde bireylerin sportif faaliyetlere katılımını olumsuz etkilediği gözlenmiştir. Özellikle bu bireylerin boş zamanlarında daha çok evde işleriyle uğraştıkları ve bu nedenle spor yapmadıkları ileri sürülebilir.

Tablo: 8. Araştırmaya Katılanların Anne Mesleği ve Dağılımı

Değişkenler	Spor Yapmalar		Spor Yapmayanlar	
	f	%	f	%
Esnaf-zanaatkar	122	61	149	74.5
Memur	56	28	34	17
Ev hanımı	10	5	1	0.5
Tüccar	-	-	2	1
İşçi	4	2	10	5
Çiftçi	3	1.5	3	1.5
Diğerlerini yazınız	5	2.5	1	0.5
Toplam	200	100	200	100

$$X^2=22,67 \quad P=0,001$$

Araştırmaya katılan spor yapan ve yapmayan bayanların annelerinin meslek dağılımına bakıldığında, spor yapan bayanların % 28 memur, %61 esnaf zanaatkar, %11 bölümün ise diğer mesleklere dağıldığı görülmüştür. Spor yapmayan bayanların %17 memur, %71 esnaf olduğu, %8 inin diğer mesleklerden olduğu görülmüştür. Spor yapan ve yapmayan bayanların %90'ının memur ve esnaf olduğu tespit edilmiştir. Bu durum ankete katılan katılımcıların büyük bir bölümün aynı evrenden olması nedeniyle spor yapan ve yapmayan bayanların anne mesleği dağılımının bir birine benzemesini sağlamıştır.

Tablo: 9. Araştırmaya Katılanların Baba Öğrenim Düzeyi ve Dağılımı

Değişkenler	Spor Yapanlar		Spor Yapmayanlar	
	f	%	f	%
İlköğretim	58	29	81	40.5
Lise ve dengi	44	22	49	24.5
Üniversite ve yüksekokul	98	49	70	35
Toplam	200	100	200	100

$$X^2=10,10 \quad P=0,0$$

Spor yapan ve spor yapmayan bireylerin baba eğitim durumları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur: spor yapanların baba eğitim durumlarının (%49)'u yüksek okul olduğu

görüldürken, spor yapmayanların baba eğitimlerinin (%40,5) ilköğretim düzeyinde yoğunlaştığı görülmüştür. Bu sonuçlar baba eğitiminin spor yapıp yapmada oldukça yüksek oranda belirleyiciliğe sahip olduğunu göstermektedir. Eğitim düzeyi arttıkça spor yapma oranının arttığı, eğitim seviyesi azaldıkça spor yapma oranının azaldığı görülmüştür. Spor yapan ve yapmayan bireylerin baba eğitim seviyesinden fazla etkilendiği, çünkü ailede karar verme baba olduğu diğer anket sorusu sonucunda tespit edilmiştir. Bu bulgulardan, eğitim düzeyi yüksek aileler, çocuklarının spor yapmasına daha fazla teşvik ve imkan sağladığı sonucu çıkarılabilir. (Mamak, 2000), (Dülger, 1998), (Altuntaş 1995) bulgularıyla bu sonucu desteklemektedir.^{8,3,1} Baba öğrenim durumlarının yüksek olmasının spora katılımın arttırdığı yönündeki düşüncemiz elde edilen verilerle doğrulanmaktadır.

Tablo:10. Araştırmaya Katılanların Anne öğrenim Düzeyi ve Dağılımı

Değişkenler	Spor Yapanlar		Spor Yapmayanlar	
	f	%	f	%
İlköğretim	91	45.5	125	62.5
Lise ve dengi	51	25.5	47	23.5
Üniversite ve yüksekokul	58	29	28	14
Toplam	200	100	200	100

$$X^2=21,51$$

$$P= 0,001$$

Spor yapan ve spor yapmayan bireylerin anne eğitim durumları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P<0.005$). spor yapanların anne eğitim durumları heterojen bir dağılım gösterirken (tüm düzeylerde dengeli); spor yapmayanların anne eğitimlerinin büyük ölçüde (%62,5) ilköğretim düzeyinde yoğunlaştığı görülmüştür. Anne eğitim düzeyi spor yapanlarda çok önemli bir faktör olarak ortaya çıkmazken; spor yapmama durumunda annenin eğitim düzeyinin düşüklüğü dikkate değer bir etken olarak düşünülebilir.

Tablo:11. Araştırmaya Katılanların Gelir Seviyesine Göre Statüsü ve Dağılımı

Değişkenler	Spor Yapanlar		Spor Yapmayanlar	
	f	%	f	%
Alt	13	6.5	33	16.5
Orta	179	89.5	154	77
Üst	8	4	13	6.5
Toplam	200	100	200	100

 $X^2= 11,76$

P= 0,003

Araştırmaya katılan spor yapan ve yapmayan bayanların gelir seviyesi dağılımında, spor yapanların %89, spor yapmayanlarında %77 si orta tabakadadır. En üst ve en alt gruptaki bireylerin spor yapma durumları oldukça düşüktür. Buna karşın orta sınıfta olduğunu söyleyen bireylerde spor yapma oranının anlamlı düzeyde fazla olduğu görülmektedir. Spor yapma ile toplumsal sınıf tabaka arasında (P<0.05) manidarlık düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Üst gelir seviyesinde spor yapmayan bayanların yapan bayanlara oranla %38 daha fazla olduğu görülmüştür. Gelir seviyesinin spor yapmayı artırdığı görüşü, bu sonuçlara göre reddedilmiştir. (Mamak,2000) yaptığı araştırmada ekonomik durum iyi düzeyde olan ailelerin çocuklarının spora katılımın fazla olduğunu tespit etmiş ve bu sonuçlar araştırmaya bulgularıyla zıtlık göstermiştir⁸.

Tablo:12. Araştırmaya Katılanların Aylık Harcamaları ve Dağılımı

Değişkenler	Spor Yapanlar		Spor Yapmayanlar	
	f	%	f	%
Kira	47	23.5	37	18.5
Yiyecek	43	21.5	41	20.5
Ulaşım	37	18.5	18	9
Eğitim giderleri	37	18.5	53	26.5
Giyecek	23	11.5	28	14
Eğlence	8	4	9	4.5
Yatırım	3	1.5	11	5.5
Sağlık giderleri	2	1	3	1.5
Toplam	200	100	200	100

 $X^2= 15,96$

P=0,02

Spor yapan ve yapmayan bayanların aylık harcamaları açısından aralarında anlamı farklılıklar bulunmuştur. Her iki grupta da ulaşım, eğitim ve yiyeceğe harcanan para oldukça yüksek orandadır. Spor yapmayanlarda eğitime ayrılan para oranı oldukça yüksektir. Aynı şekilde geleceğe yönelik yatırım konusunda spor yapanların çok düşük bir dağılım gösterdiği gözlenmiştir.

V. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırma ile Konya ili merkezinde spor yapan ve yapmayan bayanların sosyo-ekonomik ve eğitim düzeyleri araştırılmıştır.

Araştırmaya katılan spor yapan ve yapmayan bayanların spor yapma ile yaş arasındaki ilişkinin kaynağı detaylı olarak analiz edilmiş ve spor yapıp yapmama durumunun hangi nedenlere bağlı olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Bütün bu veriler bize toplum içinde kişilerin sahip oldukları sosyo-ekonomik durumları onların yaşam şekillerini ve standartlarını büyük ölçüde etkilediğini, yaşamlarını imkanları doğrultusunda sürdürmeye çalıştıklarını ve ayrıca çeşitli sosyo kültürel etkinliklere kişilerin sahip oldukları sosyo ekonomik duruma göre farklı bir çekim gücü oluşturduğunu göstermektedir.

Çalışmamızın sonucunda sahip olunan sosyo-ekonomik yapının, spora katılım düzeylerini etkilediği görülmüştür. Bu etkileme iyi imkanların sporu teşvik edici faktör veya kötü imkanların kısıtlayıcı faktör olarak gösterilemeyeceğini söyleyebiliriz. Uç noktalarda spor yapan kesim az bulunduğu, spor yapan kesimin ortanın üzerinde ve altında toplandığı tespit edilmiştir.

KAYNAKLAR

- ALTUNTAŞ, M.; Ortaöğretim Gençlerinin Sportif Eğitim ve Beklentileri, (Trabzon ili uygulaması) Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, G.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana bilim Dalı, Ankara 1995.
- ÇAMLIYER, H.; “Orta Yaş Kadınlarda Aerobik Cimmastik Çalışmalarının Psiko Sosyal Boyutları” II. Uluslar arası Spor Bilimleri Kongresi, Hacettepe Üniversitesi, 20-22 Kasım, Ankara 1992.
- DÜLGER, F.; “Türk Badminton Sporcuların Sosyo-Ekonomik Düzeyleri” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İ.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Malatya 1998.
- ERKAL, M. E.; Sosyolojik Açıdan Spor, s. 7, İstanbul, 1992.
- ERKAL, M. E.; Sosyoloji, Der yayın evi, 8.baskı,s. 186 İstanbul, 1997.
- KURTKAN, A.; Genel Sosyoloji, İstanbul Üniv. Yayınları, s.103, İstanbul,1974.
- KURTKAN, A.; Genel Sosyoloji, Filiz kitap evi, 5. baskı, s. 100, İstanbul, 1995.
- MAMAK, H.; “Zonguldak’ta Spora Katılımın Sosyo Ekonomik Boyutu”Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, G.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana bilim Dalı, Ankara, 2000.
- PEPE, K.; “Isparta ve Burdur il Merkezindeki Lisanslı Sporcuların Sosyo-Ekonomik Yapıları”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Isparta 1998.
- VOİGT, D., çev: A, Atalay.; Spor sosyolojisi, s.143 İstanbul, 1998.